

Afdelingen for videregående
uddannelser og internationalt
samarbejde

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.
Tlf. 3392 5600
Fax 3395 541
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Bilag til UDU spm. 358 - Status på det internationale arbejde på Under-
visningsministeriets område

29. september 2008
Sags nr.:
081.823.151

EU

Uddannelsesområdet

Det alment mest kendte EU samarbejde er uddannelsesprogrammet for livslang læring, som bl.a. sigter på at fremme mobilitet inden for programmerne Erasmus, Leonardo, Comenius og Grundtvig.

Samarbejdet inden for uddannelsesområdet er siden 2000 primært kendetegnet ved anvendelse af den såkaldte åbne koordinationsmetode, som sikrer et frivilligt og ikke juridisk bindende samarbejde inden for uddannelsesområdet i EU.

Prioriteter på uddannelsesområdet er under fransk EU formandskab forberedelse af ny politisk ramme for samarbejdet (arbejdsprogrammet Uddannelse 2010), livslang vejledning, erhvervsuddannelse, mobilitet og kvalitetssikring. Rådsmødet afholdes 21. november 2008.

Det forventes, at Rådet og Europa-Parlamentet i efteråret vedtager, at 2009 bliver europæisk år for kreativitet og innovation. Der er ikke et EU budget for året, men der kan søges projektmidler inden for de eksisterende EU programmer.

Som led i Københavnerdeklarationen om styrkelse af samarbejdet på erhvervsuddannelsesområdet – vedtaget under dansk EU formandskab i 2002 - vil der blive udarbejdet rådskonklusioner til rådsmødet i november samt en erklæring fra det uformelle ministermøde i Bordeaux den 25.-26. november 2008. Fokus er bl.a. på anerkendelse, kvalitetssikring og mobilitet.

Kommissionens meddelelse om kompetencer for det 21. århundrede vil danne udgangspunkt for vedtagelse af rådskonklusioner på rådsmødet i november. Fokus er på at sikre, at eleverne får tidssvarende kompetencer, så de kan klare sig i samfundet.

Kommissionen vedtog 19. september 2008 en meddelelse: 'flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse'. Meddelelsen rækker ud over det rent uddannelsesmæssige og anskuer sprogproblematikken i sammenhæng med EU's dagsorden for social samhørighed og velstand, de to centrale mål i Lissabon strategien. Der forventes vedtaget rådskonklusioner på rådsmødet.

Kommissionen vedtog 3. juli 2008 en grønbog om migration og mobilitet i uddannelsessektoren. Høringsfristen er 31. december 2008. Kommissionen mener, at uddannelsessystemerne står over for en stor udfordring i form af, at et stort antal skolebørn med indvandrerbaggrund er i en svag socioøkonomisk position. Kommissionen mener, at der foreligger klar og utvetydig dokumentation for, at mange indvandrerbørns uddannelsesmæssige resultater er ringere end blandt jævnaldrende fra værtslandet. I starten af 2009 vil Kommissionen tage stilling til nye initiativer på området.

Det forventes, at Rådet og Europa-Parlamentet inden årets udgang vedtager et nyt Erasmus Mundus program. Erasmus Mundus er et samarbejds- og mobilitetsprogram for videregående uddannelse. Formålet er at styrke kvaliteten af videregående uddannelse i Europa, at fremme den mellemfolkelige forståelse samt at gøre europæisk uddannelse kendt og efterspurgt blandt studerende og forskere uden for Europa.

Derudover forventes vedtaget konklusioner om:

- At integrere vejledning bedre i strategier for livslang læring
- At øge unges mobilitet

Ungdomsområdet

Ungdomspolitik i EU er et selvstændigt ressortområde, og ansvaret herfor er i Danmark placeret hos undervisningsministeren. Ungdomspolitikken i Danmark er karakteriseret ved sin decentrale natur, hvilket på regeringsniveau betyder, at den danske ungdomsminister ikke har koordineringsansvar eller -kompetence over sine sektor-kolleger – i modsætning til fx i Sverige. Det betyder endvidere, at her hjemme ligger en række initiativer som diverse sektorindsatser, kampagner, puljebevillinger m.m. decentralt på regionalt eller især lokalt niveau.

Siden EU-Kommissionen i 2001 fremlagde sin hvidbog: "Et nyt Afsæt for europæisk Ungdom" (KOM (2001) 681), er det ungdomspolitiske samarbejde i Unionen blevet betydeligt styrket. Udgangspunktet herfor er fastlagt i Rådets resolution af 27. juni 2002 om rammerne for det europæiske samarbejde på ungdomsområdet.

Samarbejdet er således i dag forankret i Lissabon-strategien og baseret på tre hovedindsatsområder:

1. Samarbejde gennem den åbne koordinationsmetode inden for følgende fire områder: Unges aktive deltagelse i samfundslivet, information til unge, unges frivillige aktiviteter og bedre forståelse af og viden om unge.

2. Integrering af et ungdomsperspektiv i andre politik-områder.
3. Den Europæiske Ungdomspagt fra 2005, som sætter fokus på bedre social og erhvervsmæssig integration af unge i samfundet og en bedre sammenhæng mellem unges arbejdsliv og familieliv.

Samarbejdet udmønter sig primært i vedtagelsen af rådsresolutioner og -konklusioner, meddelelser. Samarbejdet foregår desuden indenfor handlingsprogrammet ”Aktive Unge” 2007-2013 (EP/MR’s Afgørelse nr. 1719/2006/EF af 15. november 2006 - EFT L 327/30 af 24.11.2006). Programmet administreres i Danmark af CIRIUS, der er en styrelse for internationalt uddannelsessamarbejde under Videnskabsministeriet.

OECD

OECD’s uddannelsespolitiske engagement har været stigende igennem de senere år, idet der er udbredt enighed blandt medlemslandene om uddannelsernes stigende betydning for den samfundsøkonomiske udvikling, for samfundenes sammenhængskraft og for den enkeltes muligheder for at opleve fremgang og succes.

OECD’s arbejde falder groft sagt indenfor 4 kategorier:

1. Indsamling og publikation af *statistiske data*,
2. tilrettelæggelse og gennemførelse af *internationale komparative undersøgelser*,
3. gennemførelse af fremadrettede *strategiske analyser og studier*, samt
4. gennemførelse af *tematiske reviews* i medlemslandene.

Ad 1: Dette finder sted i et samarbejde med den Europæiske Union og UNESCO i det såkaldte UOE datasamarbejde. I dette samarbejde har man netop taget initiativ til at gennemføre en revision af et af de centrale dataværktøjer - den såkaldte *ISCED-skala (International Standard Classification of Education)*. En optimering af ISCED er en forudsætning for at skabe et retvisende og transparent grundlag for internationale statistiske sammenligninger, fx i hvor høj grad de enkelte lande i EU indfrier målene i Lissabon-processen. OECD udgiver hvert år den mest omfattende internationale oversigt over statistik på uddannelsesområdet *Education at a Glance (EAG)*. Publikationen indeholder også analyser på baggrund af statistikkerne.

Ad 2: OECD gennemfører flere undersøgelser baseret på tests og spørgeskemaer. Mest kendt er formentlig *PISA (Programme for International Student Assessment)*, der er et langsigtet program til undersøgelse og sammenlignende vurderinger af de 15-16-åriges kompetencer i læsning, matematik og naturvidenskab samt en række tværfaglige discipliner. Alle medlemslande deltager sammen med et stigende antal partnerlande. I øjeblikket afventes resultatet af *Teaching and Learning International Survey (TALIS)*, der er et undersøgelsesprogram, der tager sigte på at afdække og sammenligne læreres professionelle baggrund, identitet, holdninger, erfaringer, deres oplevelse af arbejdsbetingelser mm. Undersøgelsen er bl.a. sat i gang, fordi lærerne i modsætning til skoleledere og elever ikke har en egen komponent i PISA. EU kommissionen understøtter medlemslandenes deltagelse.

Desuden planlægges en omfattende kortlægning af voksnes kompetencer i medlemslandene *Programme for International Assessment of Adult Competencies (PIAAC)*. Der er tale om en uhyre kompliceret opgave, og det forventes, at der går flere år før, der publiceres resultater. Til gengæld forventes der en betydeligt højere kvalitet end i hidtidige undersøgelser af voksne kompetencer..

Ad. 3: Diversiteten i arbejdet spænder vidt – lige fra meget langsigtede analyser som fx *Futures for Schools* til undersøgelser, der relaterer sig tæt til de statistiske data eller undersøgelsesresultaterne som fx *Where Immigrant Students Succeed*, der er en analyse baseret på PISA-resultater. Andre analyser fungerer som forarbejder til tematiske reviews. Danmark har været en aktiv part i adskillige sådanne arbejder fx *Improving School Leadership* og *Teachers Matter*. Danmark deltager for tiden bl.a. i *Creating Value Added Models*, der sigter mod at skabe en fair model for vurdering af skolernes indsats, idet der tages højde for den socioøkonomiske sammenhæng, hvori skolen arbejder. Desuden er Danmark aktiv i *Education for Diversity*, der fokuserer på at forbedre undervisning og integration af indvandrere og deres efterkommere samt i *Vocational Education and Training – Systemic Innovation*, der fokuserer på erhvervsuddannelserne.

Ad. 4: Gennem tiden har Danmark deltaget i adskillige tematiske reviews, hvor medlemslandenes uddannelsespolitik eller afgrænsede dele af den underkastes en kvalitativ vurdering. Der har ofte været en tæt forbindelse mellem et review og efterfølgende nationale reformer. I sammenhæng med et review om *Career Guidance and Counselling* gennemførtes Vejledningsreformen i slutningen af 1990'erne. Efter deltagelse i et review i serien *Quality and Equity in Schools* i 2004 gennemførtes flere reformer på folkeskoleområdet. I forlængelse af et review i serien *Educational Research and Development* oprettedes Dansk Clearinghouse. Danmark vil i den kommende tid deltage i reviews om *Transition From Schools to Work* og *Migrant Education*, der er udviklet i forlængelse af ovennævnte studie i *Education for Diversity*.

Sammenlagt: OECD's uddannelsespolitiske arbejde tilstræber en balance mellem 'hårde' statistiske data og 'bløde' kvalitative analyser samt mellem internationalt perspektiv og national relevans, idet organisationen, som repræsenterer et internationalt samarbejde mellem regeringer, både tilbyder en sammenfatning af de overordnede internationale tendenser, som regeringerne kan spejle den nationale tilstand i samt en mulighed for, at regeringerne kan få en kritisk feed back på, i hvor høj grad det er lykkedes at omsætte den førte politik i faktuelle resultater, og i tilknytning her til anbefalinger til, hvordan man i højere grad kan nå de mål, man har sat sig.

Det nordiske samarbejde

På opdrag fra de nordiske landes Statsministre er en stor del af det nordiske samarbejde koncentreret om Globaliseringsinitiativets indsatsområder, som er opsummeret i Riksgrænsedeklarationen fra 9. april 2008, og heri er der nævnt de væsentligste initiativer, som det nordiske samarbejde skal fokusere på. Riksgrænsedeklarationen peger på den fælles forstå-

else af den nordiske velfærdsmodel, på sammenhængen mellem klima-, energi- og miljøpolitikken og ikke mindst på sammenhængen mellem konkurrenceevne, uddannelse og arbejdsmarked.

De temaer, hvor Ministerrådet for uddannelse og forskning (MR-U) har hovedansvar er: Nordisk Topforskning, fremme af højere uddannelse - herunder Nordic Master - samt god uddannelse for unge og voksne. Hertil kommer nogle udvalgte temaer, hvor MR-U har medansvar, og her er de væsentligste emner: Bekæmpelse af grænsehindre i Norden, indstiftelse af en nordisk innovationspris for kvalitet og endelig fælles nordisk repræsentation ved Energi EXPO i Shanghai. Ud over Globaliseringsinitiativet arbejder ministerrådet for uddannelse og forskning inden for rammerne af den strategi, som er gældende for perioden 2008 - 2010.

Blandt de konkrete opgaver har MR-U og Nordisk Embedsmandskomite (EK-U) beskæftiget sig med implementeringen af det nyligt udviklede Nordplus Rammeprogram, som blev sat igen pr. 1 januar 2008. Nordplus Rammeprogrammet omfatter både de nordiske og de baltiske lande, og programmet er opdelt i 4 delprogrammer, der retter sig mod børn og unge, voksne, videregående uddannelser, sprog og endelig er der et tværgående delprogram, som kan støtte projekter, der går på tværs af sektorer.

Ved den kommende Nordisk Råds Session den 27.- 29. oktober 2008 vil den danske Samarbejdsminister, Bertel Haarder, lægge stor vægt på det fortsatte arbejde med at fastholde den tætte nordiske kontakt gennem forskellige initiativer, der skal fremme den nordiske nabosprogsforståelse. Derfor arbejdes der på forslag, der kan sikre gennemførelsen af Deklarationen om Nordisk Sprogpolitik, som Nordisk Råd vedtog i 2006.

Danmark har næste gang formandskab for Nordisk Ministerråd i 2010.

Østersøamarbejdet

Danmark har i perioden 1. juli 2008 - 30. juni 2009 formandskab for Østersørådet. På Undervisningsministeriets område er der efter aftale med Udenrigsministeriet fokuseret på ungdomssamarbejdet, idet det er den eneste aktivitet, som Undervisningsministeriet er aktiv i. Undervisningsministeriet bidrager med 10.000 Euro pr. år til driften af Østersørådets Ungdomssekretariat i Kiel.

I forbindelse med det danske formandskab for Østersørådets ungdomsgruppe vil der blive afholdt en ungdomskonference i foråret 2009 med mindst 10 deltagere fra hvert af de 11 deltagerlande. Temaerne for konferencen er demokrati, klimaforandringer og bæredygtig udvikling.

UNESCO

"Da krig tager sit udspring i menneskers sind, er det også i menneskers sind, vi må opbygge et forsvar for freden".

Sådan lyder Præamblen til UNESCO's forfatning. UNESCO er et akronym for United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Med andre ord er UNESCO FN's særorganisation for uddannelse, videnskab og kultur – samt kommunikation. Organisationen blev oprettet den 16. november 1945 og begyndte sit virke i 1946 efter, at de første 20 lande – herunder Danmark – havde ratificeret UNESCO's forfatning.

UNESCO's formål er bl.a. at arbejde for fred, sikkerhed og international forståelse ved at fremme samarbejde og dialog mellem verdens lande via uddannelse, videnskab og kultur samt kommunikation og information. UNESCO er et frit forum for udveksling af ideer og viden. Inden for de fire områder uddannelse, videnskab, kultur og kommunikation – særligt i udviklingslandene - iværksætter organisationen praktiske samarbejdsprojekter.

Endvidere har organisationen en normativ rolle; UNESCO udarbejder rekommandationer, deklamationer og konventioner, dvs. internationale aftaler, hvor medlemslandene forpligter sig til at arbejde for et særligt mål eller følge særskilte regler.

UNESCO har i dag 193 medlemslande og har endvidere et tæt samarbejde med nationale og internationale NGO'er. Den danske UNESCO nationalkommission er rådgiver for regeringen i UNESCO spørgsmål. Der er nedsat fire fagudvalg under kommissionen, som hver tager sig af uddannelse, kultur, videnskab og kommunikation. Den daglige kontakt med UNESCOs sekretariat og andre landes UNESCO-delegationer, herunder medvirken i EU-samarbejdet, valggrupper m.v., samt deltagelse i aktiviteter, der ikke er fornødent dækket af tilreisende kolleger, varetages af den permanente danske UNESCO-delegation i Paris.

Det der for tiden optager Danmark mest i forhold til UNESCO, er Danmarks eventuelle medlemskab af Styrelsesrådet. Som et led i det nordiske rotationssamarbejde i UNESCO er det Danmarks tur til at kandidere til UNESCOs Styrelsesråd for en periode på 4 år. Dette skal allerede nu forberedes, da der er flere lande, der kandiderer til de tre ledige pladser, der er i Danmarks valggruppe. Der skal således ske en øget involvering i arbejdet op til valgkampen. Valget til Styrelsesrådet finder sted i oktober 2009.

Europarådet

På uddannelsesområdet (og området for kultur, ungdom og sport) er det den europæiske kulturkonvention fra 1954, der - sammen med kulturfonden - udgør rammerne for arbejdet. Den uddannelsespolitik, som Europarådet står for, tager især sigte på det enkelte menneskes personlige udviklingsmuligheder, fremme af ansvarlighed, tolerance og solidaritet, forståelse for demokratiets krav til samfundet og til det enkelte menneske, respekt for anderledes tænkende og for andre kulturer.

Undervisningsministeriet deltager i Education Committee, der beskæftiger sig med grundskole, ungdomsuddannelser og ikke-formaliserede uddannelser, og i Steering Committee for Youth. Den del af arbejdet i

Europarådet, som vedrører de videregående uddannelser varetages af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Komite-arbejdet er især fokuseret om at udveksle synspunkter om national erfaring, fremtidsperspektiver og policy på uddannelses- og ungdomsområdet.

Herudover bidrager Undervisningsministeriet til statusrapportering på de internationale aftaler, som Danmark har indgået i Europarådsregi, f.eks. Den europæiske Socialpakt, Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal.

FN

Undervisningsministeriet varetager en række opgaver inden for uddannelsesområdet ved at medvirke ved indberetning om Danmarks efterlevelse af en række konventioner, som indeholder bestemmelser om uddannelse.

Undervisningsministeriet skal periodisk indberette om overholdelsen af bl.a. racediskriminationskonventionen, konventionen om kulturelle, økonomiske og sociale rettigheder, konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, konventionen om barnets rettigheder og konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination i mod kvinder.

Herudover afholder FN's komiteer for de nævnte konventioner egentlige eksaminationer, som Undervisningsministeriet deltager i eller bidrager til. Indberetninger om efterlevelse af konventioner og deltagelse i eller bidrag til eksaminationer sker via Udenrigsministeriet.

Bilaterale aftaler

Samarbejde mellem Danmark og USA inden for erhvervsrettet uddannelse

Samarbejdet mellem Danmark og USA gælder de erhvervsrettede uddannelser på amerikanske community colleges og på danske handelsskoler og tekniske skoler. Fokus er på erhvervsuddannelser og korte videregående uddannelser.

Samarbejdet hviler på en aftale mellem undervisningsministerierne i Danmark og USA, som blev indgået i 2000. Aftalen, Memorandum of Understanding on Education, er forlænget 2 gange og løber nu frem til udgangen af 2009. En dansk-amerikansk styregruppe fastlægger indsatsområder for samarbejdet. Styregruppen mødes ca. en gang om året.

Inden for rammerne af aftalen er der i Danmark skabt et program, som giver tilskud til samarbejde med partnere i USA. Programmet giver tilskud til ophold i USA for elever, studerende, lærere og ledere fra erhvervsskoler samt bestyrelses- og udvalgsmedlemmer tilknyttet skolerne.

Det kan være studieophold på community colleges, praktikophold i virksomheder eller gæstelærerophold. Det er også muligt at få tilskud til ophold i USA med henblik på at etablere partnerskaber med community colleges og aftale samarbejde eller i forbindelse med at arrangere praktikophold for elever og studerende."

Samarbejde med Kina

Danmarks bilaterale samarbejde med Kina på uddannelsesområdet sker inden for rammerne af to aftaler af 25. september 2007 om henholdsvis:

1. Gensidig anerkendelse af akademiske grader inden for videregående uddannelse i Kina og Danmark
2. Styrkelse af samarbejdet mellem Kina og Danmark på uddannelsesområdet.

Aftalerne er indgået mellem den kinesiske undervisningsminister og den danske undervisnings-, kultur- og videnskabsminister. I begge aftaler udmøntes samarbejdet derefter inden for de tre danske ministeriers område via ministerie- og institutionskontakter om udveksling af studerende og lærere, kortlægning af indholdet i de to landes uddannelsessystemer m.m. Endvidere har styrelsen CIRIUS under Videnskabsministeriet opgaver inden for aftalernes område.

Aftale med Tyskland om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelseskvalifikationer

Der pågår p.t. drøftelser med det tyske undervisningsministerium om indgåelse af en bilateral aftale om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelseskvalifikationer. Drøftelserne har afsæt i det store antal tyskere, som arbejder på det danske arbejdsmarked. Erhvervsskolerne i Sønderjylland og i Flensborgområdet er inddraget i en kortlægning af mulighederne for anerkendelse. CIRIUS er tillige inddraget i arbejdet.